

VOORLOPIG VERSLAG van de commissie van rapporteurs voor het ontwerp van wet tot regeling van het wetenschappelijk onderwijs (Wet op het wetenschappelijk onderwijs).

Het onderzoek van dit wetsontwerp in de afdelingen der Kamer heeft geleid tot het volgende ¹⁾.

§ 1. Inleiding; Algemeen

Vrijwel algemeen betuigde men, wat de grote lijnen van het voorstel betreft, zijn instemming met de in dit wetsontwerp voorgestelde regeling, welke o.a. ertoe strekt meer ruimte te scheppen voor de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderwijs. De hier aan het woord zijnde leden beschouwden een vernieuwing van de wetgeving op het wetenschappelijk onderwijs als dringend noodzakelijk. De bestaande Wet op het Hoger Onderwijs van 1876 is immers verouderd. Sedert de totstandkoming van de thans op dit stuk bestaande wet, aldus brachten deze leden in herinnering, zijn er in wetenschappelijk opzicht grote veranderingen opgetreden. Zij noemden in dit verband het ontstaan van nieuwe takken van wetenschap, nieuwe methoden van wetenschapsbeoefening, de wetenschapsbeoefening buiten de inrichtingen voor wetenschappelijk onderwijs en voorts de enorme toeneming van het aantal studenten. Deze leden hadden er waardering voor, dat het voorgestelde ontwerp beknopt en overzichtelijk gehouden was. Zij spraken de hoop uit, dat ook de redactie der bepalingen van het nieuw te ontwerpen academisch statuut — vast te stellen op grond van de thans voorgestelde regeling, indien deze tot wet zal worden verheven — dezelfde goede eigenschappen zal bezitten.

Van verschillende zijden gaf men te kennen zich, ondanks de grote belangrijkheid van het ontwerp, toch beperkingen te willen opleggen bij de behandeling ervan in deze Kamer, mede gelet op de uitvoerige en op een aantal punten diepgaande behandeling van dit wetsontwerp ter gelegenheid van de openbare beraadslaging erover in de Tweede Kamer.

Voorts betuigden zeer vele leden hun erkentelijkheid jegens de Minister en zijn medewerkers voor de volhardende arbeid, aan dit wetsontwerp gewijd.

Verscheidene leden voegden aan het vorenstaande toe, dat zij de systematiek van het ontwerp — hoewel ook een andere aannemelijke opzet denkbaar zou zijn geweest — geschikt achtten voor het geven van een op het gehele wetenschappelijk onderwijs in zijn onderscheidene geledingen betrekking hebbende regeling.

Intussen wilden deze leden niet nalaten bij deze gelegenheid meer in het algemeen uiting te geven aan een zekere beduchtigheid in dit verband. Enerzijds beseften zij zeer wel, dat de Minister persoonlijk een voorstander is van het bijzonder onderwijs in zijn verschillende vormen, anderzijds kwam het hun

¹⁾ De commissie van rapporteurs vestigt er de aandacht op, dat waar in dit verslag wordt melding gemaakt van „de Minister” of „de bewindsman” telkenmale bedoeld wordt de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

voor, dat deze zich er niet steeds geheel van bewust is, dat men niet dient te verwarren een welwillende gezindheid van een bewindsman en zijn medewerkers, welke op een bepaald moment bestaat, met het vastleggen van regelingen door de wetgever. Zij bleven zich op het standpunt stellen, dat uiteindelijk de gekozen redacties van wetsartikelen beslissend zijn. In dit verband vestigden deze leden de aandacht op de artikelen 20 en 21 van het ontwerp, voor zover die betrekking hebben op de bijzondere universiteiten en hogescholen. De redactie van deze artikelen, welke deze leden overigens ingewikkeld achtten, maakt weliswaar een bedenkelijke uitleg niet waarschijnlijk, maar sluit deze toch niet uit. Toch valt niet te ontkennen, naar de opvatting der hier aan het woord zijnde leden, dat in de voorgestelde regeling behoorlijk recht is gedaan aan de belangen zowel van het openbaar alsook van het bijzonder wetenschappelijk onderwijs.

Een der leden merkte op, dat hij een andere systematiek voor de nieuw vast te stellen wettelijke regeling ter zake van het wetenschappelijk onderwijs zou hebben geprefereerd. Het zou dit lid met name liever zijn geweest, indien de Regering de indiening bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal zou hebben bevorderd van een wetsontwerp, in hetwelk stringenter en fundamenteler dan thans is geschied de onderling geheel verschillende positie van het openbaar onderwijs enerzijds en van het bijzonder onderwijs anderzijds tot uitdrukking zou zijn gekomen. De inhoud van het bepaalde in artikel 16, lid 3, van het ontwerp stuitte bij hem op bezwaren, evenals de titel van hoofdstuk I van de eerste Afdeling van Titel III van het ontwerp.

Enige leden uitten er hun waardering voor, dat de Minister bereid was geweest een aantal door die Kamer gewenste wijzigingen te aanvaarden, zulks in enkele gevallen ondanks de omstandigheid, dat hij had gemeend de aanneming van een amendement te moeten ontraden. Deze leden waren dan ook van opvatting, dat bij de vorenbedoelde gelegenheid een juist samenspel tussen de Regering en de Volksvertegenwoordiging had plaatsgevonden. De hier aan het woord zijnde leden spraken op grond van het vorenstaande terloops de verwachting uit, dat de Minister bij de verdere beraadslaging over het ontwerp van wet op het voortgezet onderwijs (5350) een zelfde soepele houding te dier zake zal aannemen, opdat men tegemoet zal kunnen komen aan een aantal ernstige bezwaren, weke tegen dat wetsontwerp bestaan.

Intussen wilden deze leden, ook na hetgeen van verschillende zijden daaromtrent ter gelegenheid van de openbare discussie over dit wetsontwerp aan gene zijde van het Binnenhof was opgemerkt (*Handelingen* dezer zitting, blz. 2070, rechterkolom, alsmede 2083, rechterkolom), opnieuw verklaren, het te betreuren, dat de beide wetsontwerpen (nrs. 5350 en 2597) in de Volksvertegenwoordiging niet konden worden behandeld in een volgorde, welke meer in overeenstemming zou zijn geweest met de opbouw van ons onderwijs. In het bijzonder wezen zij er hiërbij op, dat in de voorgestelde regeling ter zake van het wetenschappelijk onderwijs reeds een terminologie wordt gebezigd, gelijk aan die, voorkomende in het ontwerp van wet op het voortgezet onderwijs (vgl. *Handelingen* Tweede Kamer dezer zitting, blz. 2070 en 2083).

Sommige leden sloten zich bij de in de vorige alinea weergegeven beschouwingen aan.

Vele leden beschouwden — aldus wilden zij opmerken ten gevolge op hetgeen in de eerste alinea van dit verslag was te berde gebracht — de voorgestelde regeling niet uitsluitend als een aanpassing aan gewijzigde sociale, culturele en economische omstandigheden. Zij juichten het n.l. in het bijzonder toe, dat er bij het wetenschappelijk onderwijs, nadat dit ontwerp wet zal zijn geworden, een situatie zal ontstaan, welke, zo herhaalden zij, ruimte laat voor een verdere groei, welke te verwachten valt in de huidige tijdsomstandigheden, waarin o.m. de techniek zich zo dynamisch ontwikkelt.

Op grond van hun laatst weergegeven overwegingen bevestigden de hier aan het woord zijnde leden hun instemming met het in de voorgestelde regeling gegeven voorschrift, dat curatoren of het ten aanzien van zijn taak overeenkomstige

college eenmaal per vier jaren een ontwikkelingsplan moeten opstellen (art. 97). Hierdoor worden immers de betrokken colleges telkenmale gedwongen zich op de toekomst te bezinnen. Voorts gingen hun gedachten, verband houdende met de mogelijke verdere ontwikkeling van het wetenschappelijk onderwijs, uit naar de baccalaureaatsstudie en naar de nu te openen mogelijkheden tot het instellen van nieuwe studierichtingen.

In verband met het vorenstaande waardeerden deze leden het, dat ook in dit wetsontwerp regelen zijn opgenomen met betrekking tot de wetenschappelijke staf, zij het ook, dat er nog wensen te dezen aanzien bestaan. Zij brachten voor wat betreft deze wensen in herinnering hetgeen de heer Vermooten ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer te dezen had opgemerkt (*Handelingen* dezer zitting, blz. 2066, rechterkolom, en blz. 2067).

Vervolgens verklaarden de hier aan het woord zijnde leden het in overeenstemming te achten zowel met de bestaande situatie als met de te verwachten ontwikkeling van het wetenschappelijk onderwijs, dat in de voorgestelde regeling mede bepalingen zijn opgenomen betreffende de studenten.

Wijders verklaarden dezelve leden zich — en zulks in tegenstelling tot één der leden, eerder in dit verslag aan het woord — te kunnen verenigen met de structuur van de voorgestelde regeling. Wellicht zijn hiertegen nog wel bezwaren in te brengen, maar naar hun mening wegen de voordelen van de in vergelijking met de huidige wetgeving op dit stuk gewijzigde structuur — voor welke voordelen men soms een te weinig open oog heeft (gehad?) — zwaarder dan de nadelen ervan. De gelijkwaardigheid van het openbaar en van het bijzonder onderwijs zal na de totstandkoming der wet immers beter tot haar recht komen dan tot dusverre

Door de nieuwe wetsstructuur zal — gelijk gezegd — aan een reeds lang bestaande ongelijkheid tussen het openbaar en het bijzonder onderwijs op het niveau van het wetenschappelijk onderwijs een einde komen. Ten aanzien van het laatste toch zal het openbaar onderwijs niet meer als maatstaf genomen worden, behoudens in enkele opzichten. Deze leden verwezen in dit verband naar hetgeen de heer Stokman hiertrent ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer had opgemerkt (*Handelingen* dezer zitting, blz. 2051, rechterkolom), met welke beschouwingen zij zich konden verenigen.

De opheffing van de bedoelde ongelijkheid achtten deze leden een belangrijke vooruitgang en zij zagen hierin zowel een precedent als een symptoom van gewijzigde denkbeelden op dit stuk. Deze opheffing zou meer in het algemeen voor het bijzonder onderwijs weleens zeer vruchtbaar kunnen blijken te zijn, te meer nu in de kringen van het laatstbedoelde onderwijs in toenemende mate het eigen karakter van het openbaar onderwijs wordt erkend en er een stijgende mate van belangstelling voor wordt getoond.

Vele andere leden wezen erop, dat het wetenschappelijk onderwijs en het — daarmee gepaard gaande — wetenschappelijk onderzoek van zodanige waarde worden geacht, dat men zich in alle landen hiervoor grote financiële offers getroost. Als bewijs kan o.m. gelden, dat in de Verenigde Staten van Noord-Amerika onlangs gezaghebbende stemmen zijn opgegaan om de inspanning op dit gebied te verdubbelen. Deze leden achtten het daarom noodzakelijk, alvorens opmerkingen te maken over de in dit ontwerp voorgestelde regeling — welke misschien gedurende een lange periode voor ons wetenschappelijk onderwijs zal gelden —, er de nadruk op te leggen, dat deze regeling slechts een „raamwerk” vormt, binnen hetwelk het zoveel belangrijker werkelijke leven van het wetenschappelijk onderwijs in ons land zal moeten bloeien. Zonder twijfel kunnen regelingen daartoe bijdragen, in zover zij het leven in het wetenschappelijk „klimaat” van ons land aantrekkelijker maken. Dat klimaat wordt echter mede bepaald door factoren van materiële aard, welke, zo verwachtten deze leden, in steeds stijgende mate offers van ons land zullen vergen.

Dezelfde leden waren van oordeel, dat er ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de

Tweede Kamer althans van bepaalde zijde een bijzonder zwaar accent was gelegd op de problematiek betreffende het bijzonder en het openbaar wetenschappelijk onderwijs. In menig ander land zou, zo merkten zij op, een zodanige discussie ondenkbaar zijn. Deze leden zagen in die discussie een vrees voor benadeling van het bijzonder onderwijs, welke vrees huns inziens slechts historisch te verklaren is. Zij spraken in dit verband hun waardering uit voor hetgeen de heer Stokman bij de vorenbedoelde gelegenheid had opgemerkt (*Handelingen* dezer zitting, blz. 2051 e.v., alsmede blz. 2113, linkerkolom). Daaruit blijkt — zo betoogden deze leden — dat althans bij dit lid der Tweede Kamer de vorenbedoelde vrees is overwonnen. Zij beschouwden het betoog van de heer Stokman als een uiting van het bewustzijn zowel van eigen kracht als van het besef van een gemeenschappelijke strijd van overtuigd christen en van overtuigd humanist in een door techniek en nihilisme bedreigde cultuur. Deze leden achtten het onnodig nog eens nader in bijzonderheden hun instemming te betuigen met het standpunt, dat met name de heren Tans en Vermoeten ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer in dit opzicht ten principale hadden ingenomen.

Sommige leden juichten het eveneens toe, dat in dit ontwerp wordt voorgesteld een grotere vrijheid en verantwoordelijkheid toe te kennen aan de rijksinstellingen van wetenschappelijk onderwijs. Ook deze leden wijdden er vervolgens aandacht aan, dat door de nieuwe subsidieregeling voor de bijzondere instellingen van wetenschappelijk onderwijs en voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam een gelijkwaardige ontwikkeling van alle Nederlandse universiteiten en hogescholen bevorderd zal worden. Op deze wijze zal, zo constateerden zij, het grondwettelijk beginsel van vrijheid van onderwijs ook ten aanzien van het openbaar wetenschappelijk onderwijs beter tot zijn recht komen dan tot heden het geval is geweest.

Hierna verklaarden dezelfde leden geen bezwaar te hebben tegen de in het onderhavige ontwerp gebezigde nomenclatuur. Zo konden zij zich verenigen met de wijziging van de term „hoger onderwijs” in „wetenschappelijk onderwijs”.

Voorts konden de hier het woord voerende leden instemmen met de structuur van de voorgestelde regeling.

Wijders brachten dezelfde leden in herinnering, dat in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer nopens dit wetsontwerp (blz. 3, linkerkolom) was verklaard: „... dat van de Overheid mag worden verwacht, dat zij een conceptie geeft omtrent de grote lijnen, waarlangs de ontwikkeling van het onderwijs zich zal dienen te voltrekken”. Hiertegen koesterden deze leden bezwaar. Zij zouden er nl. de voorkeur aan hebben gehecht, indien in plaats van het imperatief gestelde „zich zal dienen te voltrekken” in die uiteenzetting de grammaticaal als „potentialis” aangeduide vorm zou zijn gebezigd en er in dit verband derhalve gerept zou zijn van: zich zal kunnen voltrekken.

Enige leden, dezelfde, die tevoren in dit gedeelte van het verslag hun bezwaren hadden kenbaar gemaakt tegen de volgorde van behandeling in het Parlement van dit wetsontwerp en van het ontwerp van wet op het voortgezet onderwijs (5350), oordeelden, ondanks die bezwaren, in verband met de ook door hen geconstateerde enorme expansie van ons wetenschappelijk onderwijs nochtans een snelle totstandkoming van de wet op het wetenschappelijk onderwijs gewenst. Zij verklaarden dan ook er gaarne toe te willen bijdragen, de openbare beraadslaging over het onderhavige ontwerp zo spoedig mogelijk te doen plaatsvinden.

Deze leden waren de opvatting toegedaan, dat bij een wetsontwerp, waarin een zeer uitgebreide en veelzijdige materie geregeld wordt — zoals met het onderwerpelijke voorstel het geval is —, het karakter van de Eerste Kamer op bijzondere wijze tot zijn recht kan komen. Aangezien deze Kamer immers het recht van amendement mist, behoeft zij zich — zo wilden deze leden opmerken, in aansluiting aan hetgeen eerder in dit inleidende deel van het verslag over het zich opleggen

van beperkingen was te berde gebracht — niet te verdiepen in details van de voorgestelde regeling, maar is zij in de gelegenheid zich meer speciaal uit te spreken over de grondstructuur daarvan. Als belangrijke onderdelen van de voorgestelde regeling beschouwden deze leden het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan rijksuniversiteiten en -hogescholen, alsmede de nieuwe wijze, waarop deze hun interne bestuursvorm zullen kunnen realiseren, de instelling van een Academische Raad, de jaarlijkse bijdrage uit 's Rijks kas van 95 pct. in de nettokosten van de bijzondere universiteiten en hogescholen, alsmede de financiële regeling met betrekking tot de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, het door curatoren of het ten aanzien van zijn taak overeenkomstige college eenmaal per vier jaren op te stellen ontwikkelingsplan. Deze nieuwe structuur van het wetenschappelijk onderwijs achtten de hier het woord voerende leden een duidelijke verbetering ten opzichte van de ter zake tot dusverre bestaande regeling, waarbij zij niet uit het oog verloren, dat de financiële voorschriften met betrekking tot de voren genoemde universiteiten en hogescholen nog niet zo lang geleden, nl. bij de wet van 30 juni 1960 (*Stb.* 285) reeds bepaalde verbeteringen hadden ondergaan. Wel meenden zij, dat, indien het onderhavige wetsontwerp tot wet verheven zal zijn, in de komende jaren nauwgezet acht geslagen zal dienen te worden op de wijze, waarop de bepalingen der nieuwe regeling zullen functioneren. Bij de praktische toepassing ervan zal dan moeten blijken, of er te dezen te veel dan wel te weinig geregeld is. Nadat op die wijze ervaring ter zake zal zijn verkregen, zal de wetgever de bereidheid moeten tonen te bezitten, zo nodig de wet wederom aan de feitelijk bestaande omstandigheden aan te passen.

Vele leden verheugden zich over de aanneming door de Tweede Kamer van het gewijzigde amendement van de heer Tans op artikel 1 (stuk nr. 29). Tegen aanneming van het oorspronkelijk door de heer Tans ingediende amendement te dezen (stuk nr. 19, I) zouden deze leden bezwaar hebben gehad. Zij bleven dat — in een eerder stadium van de openbare beraadslaging nopens dit wetsontwerp in de Tweede Kamer gedane — voorstel van het genoemde lid enerzijds overbodig achten, omdat „ontplooiing van de persoonlijkheid” toch al een gevolg is van alle vormen van wetenschappelijk onderwijs en anderzijds niet zonder gevaar, omdat de Overheid hierin een opdracht tot een soort „staatspedagogiek” zou hebben kunnen zien, hetgeen deze leden onaanvaardbaar zouden hebben geacht.

De leden, hier aan het woord, wijdden vervolgens aandacht aan het onderlinge verband tussen het bepaalde in de artikelen 2, 11 en 36 van het ontwerp. Zij brachten hierbij in herinnering, dat volgens artikel 2 de universiteiten en de hogescholen beogen het geven van onderwijs en het beoefenen van de wetenschap en voorts dat ingevolge de bepaling van artikel 11 de Academische Raad voor daarvoor in aanmerking komende gebieden van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek secties instelt ter bevordering van geregeld interuniversitair overleg. Deze secties zullen de bevoegdheid hebben onder meer om, indien en voor zover de Raad haar daartoe machtigt, rechtstreeks aan de Kroon advies uit te brengen.

Wijders memoreerden deze leden, dat in artikel 36 bepalingen zijn opgenomen omtrent interuniversitaire instituten op het gebied van wetenschap en onderwijs, die door een der rijksuniversiteiten en verder door de technische rijks hogescholen kunnen worden opgericht. Deze leden verklaarden zich zeer wel met de vorenbedoelde door de wet mogelijk te maken nieuwe organisatorische vormen te kunnen verenigen. Zij voegden aan het vorenstaande toe, dat het hun bijzondere instemming had, dat het wetenschappelijk onderzoek in artikel 2, lid 2, van het ontwerp als een van de doelstellingen van de universiteiten en van de hogescholen is genoemd. Deze instellingen zijn immers op dit stuk de eerst geroepen, zo meenden zij. Intussen was het de hier het woord voerende leden niet geheel duidelijk hoe de samenwer-

king tot stand zal komen tussen bij voorbeeld de daarvoor in aanmerking komende universitaire instellingen enerzijds en de vele wetenschappelijke instellingen buiten het verband van de universiteit en de hogeschool anderzijds.

Dezelfde leden merkten vervolgens in verband met het vorenstaande reeds in dit algemene gedeelte van het verslag, voortuitlopend op hun verdere beschouwingen over de Academische Raad, op, dat het hun aanvankelijk gewenst voorkwam, zo bij de maximaal 10 in artikel 7 van het ontwerp bedoelde door de Kroon te benoemen leden van de Academische Raad ook zouden behoren één vertegenwoordiger van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, verder één van de Nederlandse organisatie voor zuiver wetenschappelijk onderzoek en wijders één van de Nederlandse centrale organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek.

Sommige leden verklaarden vervolgens zich in het algemeen te kunnen verenigen met het doel van het wetenschappelijk onderwijs, zoals dat is omschreven in de artikelen 1 en 2 van het ontwerp en zoals het is toegelicht in de memorie van antwoord nopens hetzelfde aan de Tweede Kamer (blz. 9 en 10). Deze leden betuigden eveneens hun instemming ermee, dat de Tweede Kamer had aanvaard het gewijzigde amendement van de heer Tans op artikel 1 (stuk nr. 29), waardoor aan dat artikel de zinsnede „en bevordert het inzicht in de samenhang van de wetenschappen” was toegevoegd. Zij achtten de inhoud van genoemd artikel, gelijk dit thans aan het oordeel dezer Kamer is onderworpen, stellig van belang voor de vorming van de academicus en voor zijn positie in de maatschappij. In dit verband zouden deze leden gaarne vernemen, of naar 's Ministers oordeel het huidige studium generale in dit opzicht nog aan zijn oorspronkelijke opzet beantwoordt.

De aanneming door de Tweede Kamer van het gewijzigde amendement van de heer Tans (stuk nr. 29) op artikel 2, welke aanneming ertoe had geleid, dat bij de tweede lezing van het wetsontwerp door genoemd college aan het tweede lid van genoemd artikel was toegevoegd: „Zij schenken mede aandacht aan de bevordering van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef”, achtten de hier aan het woord zijnde leden minder gelukkig dan de in de vorige alinea door hen ter sprake gebrachte toevoeging, welke met betrekking tot artikel 1 had plaatsgevonden. Uit de structuur, alsmede uit de strekking van dit wetsontwerp blijkt immers reeds, dat de bevordering van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef ook zonder deze toevoeging aan artikel 2 zou geschieden. Zij gaven te kennen verder in dit verslag nog aan het bepaalde in artikel 2 aandacht te zullen besteden.

Vele andere leden oordeelden de formulering van de doelstelling, zoals die in de artikelen 1 en 2 wordt gegeven, een niet geheel geslaagde poging om tot uitdrukking te brengen, dat het wetenschappelijk onderwijs méér omvat dan is uitgedrukt in artikel 1, zoals het luidde vóórdat de Tweede Kamer het gewijzigde amendement van de heer Tans c.s. (stuk nr. 29) had aangenomen. Deze leden zouden gaarne vernemen op welke wijze naar 's Ministers oordeel het bevorderen van inzicht in de samenhang van de wetenschappen en het bevorderen van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef in de studieprogramma's tot uitdrukking kunnen worden gebracht. Zij zouden in aansluiting aan de vraag, in dit verband door de leden, vóór hen aan het woord, gesteld, gaarne vernemen of een en ander een wijdere strekking heeft dan het reeds thans aan een aantal instellingen van wetenschappelijk onderwijs bestaande studium generale.

Verscheidene leden meenden, dat de aanneming ter gelegenheid van de openbare beraadslaging in de Tweede Kamer over dit wetsontwerp van het gewijzigde amendement van de heer Tans (stuk nr. 29) op artikel 1 van het ontwerp géén verbetering ter zake had teweeggebracht. Dit artikel, zoals het luidde vóór de vorenbedoelde amendering, was ook huns inziens enerzijds inderdaad onvolledig, maar bezat anderzijds het voordeel alle misverstand omtrent volledigheid uit te sluiten. De nieuwe tekst, gelijk deze thans ter beoordeling

van de Eerste Kamer ligt, lijkt, aldus betoogden de hier het woord voerende leden, op het eerste gezicht wel alomvattend te zijn, maar is het in wezen niet.

§ 2. De Academische Raad c.a.

Vele leden brachten in herinnering, dat zij in de eerste paragraaf van dit verslag reeds in verband met het vraagstuk van de bevordering van de samenhang der wetenschappen aandacht aan de Academische Raad hadden besteed. Zij achtten de instelling van deze raad een van de belangrijkste vernieuwingen in dit wetsontwerp. Zij waren zich ervan bewust, dat het belang en de activiteiten van dit in te stellen orgaan in grote mate zullen afhangen van de aan hetzelfde te geven leiding en verder van de wil tot overleg en samenwerking van de leden ervan. Het kwam hun alleszins gerechtvaardigd voor, een proef op dit gebied te nemen, te meer daar door verschillende thans bestaande interuniversitaire contactorganen — zij dachten hierbij o.m. aan de contacten tussen de rectores en aan die tussen de studierichtingen — het werk van de op te richten raad reeds enigermate is voorbereid.

Ook sommige andere leden achtten de voorgenomen instelling van een Academische Raad een zaak van groot belang. Deze raad toch zal, aldus waren zij van gevoelen, nuttige arbeid kunnen verrichten, zowel als schakel tussen de universitaire gemeenschappen en de maatschappij, alsook als college van coördinatie en advies.

Naar deze leden hadden begrepen, ligt het in de bedoeling, dat de in te stellen raad, daarbij uitgaande van de ontwikkelingsplannen van de universiteiten en de hogescholen — welke plannen, zo memoreerden zij, ingevolge artikel 97 betrekking zullen hebben op een periode van vier jaren — een zekere coördinatie tussen deze instellingen zal bevorderen en daaromtrent aan de Minister advies zal uitbrengen. De leden, hier aan het woord, vroegen zich af hoe de vorenbedoelde coördinatie op lange termijn zal werken. Voorshands meenden deze leden, dat, indien de Minister overeenkomstig een advies van de Academische Raad inderdaad naar coördinatie zou streven, de autonomie van de instellingen voor wetenschappelijk onderwijs, waarvan dit ontwerp uitgaat, ten gevolge van een zodanig streven weleens in belangrijke mate beperkt zou kunnen worden. Zo men ten departemente te strak aan de uiteindelijk vast te stellen ontwikkelingsplannen zou vasthouden, dan zou zulks, zo vreesden de leden, hier aan het woord, gemakkelijk tot nog grotere ambtelijke bindingen te dezen kunnen leiden dan thans reeds bestaan.

Dezelfde leden gaven voorts i.v.m. het vorenstaande te kennen, dat zij de in artikel 97 m.b.t. de ontwikkelingsplannen genoemde termijn van vier jaren tamelijk lang achtten, gelet op de huidige snelle ontwikkeling van de wetenschap. Men zal er — aldus deze leden — voor dienen te zorgen, dat men ten aanzien van de bedoelde ontwikkelingsplannen een soepele werkwijze toepast, opdat een noodzakelijke aanpassing van de plannen aan eventueel inmiddels gewijzigde omstandigheden niet zal worden belet.

Vele andere leden waren van oordeel, dat de in dit wetsontwerp voorgestelde regeling met betrekking tot de in te stellen Academische Raad voldoende soepelheid biedt. Deze leden vonden dan ook weinig aanleiding tot het maken van bijzondere opmerkingen op dit stuk. Zij waren van oordeel, dat het karakter van die in te stellen raad, welke immers een college van overleg en advies is, op gelukkige wijze in het ontwerp tot uitdrukking was gebracht. Dit overleg zal o.a. kunnen bijdragen — aldus wilden ook deze leden naar voren brengen — tot de in toenemende mate wenselijke coördinatie op het gebied van het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Het is overigens wel duidelijk, zo meenden deze leden, dat de laatste beslissing m.b.t. de desbetreffende problemen steeds bij de Minister zal moeten blijven, alleen reeds omdat de op de begroting opgenomen bedragen bepalend ervoor zijn, welke de mogelijkheden voor ontwikkeling van de onderscheidene takken van wetenschap in een bepaalde universiteit of hogeschool zullen zijn. Men zal het opdragen van de uiteindelijke

beslissing aan de Minister nooit kunnen missen, o.m. omdat ons land niet een ander middel tot coördinatie kent, nl. de overplaatsing van hoogleraren in dezelfde faculteit van de ene instelling van wetenschappelijk onderwijs naar een andere.

Verscheidene leden spraken de hoop uit, dat de in te stellen Academische Raad alleen die aangelegenheden, welke een gemeenschappelijk overleg vereisen, zal behartigen en dat dit in het leven te roepen orgaan zich zal onthouden van bemoeiing met zaken, welke, gelet op de vrijheid van onderwijs, ter beoordeling van de afzonderlijke universiteiten en hogescholen dienen te worden gelaten.

Enige leden bleven het instellen van een Academische Raad in zekere zin een waagstuk achten. Weliswaar hadden zij tegen de instelling daarvan geen bezwaar, maar wel zou, zo meenden zij — ondanks de omstandigheid, dat er reeds thans vormen van samenwerking tussen de onderscheidene universiteiten en hogescholen bestaan —, vooral in het begin een zekere spanning kunnen ontstaan, b.v. doordat de instellingen van wetenschappelijk onderwijs via de desbetreffende raad elkaars plannen bestuderen.

De hier aan het woord zijnde leden zouden in de toekomst, nadat de voorgestelde regeling kracht van wet zal hebben verkregen en in werking zal zijn getreden, gaarne op de hoogte gehouden worden van de werkzaamheden van de vorenbedoelde raad en meer in het algemeen van de wijze, waarop dit instituut functioneert. Indien alsdan onverhoopt zou blijken, dat die raad van weinig betekenis is en uitsluitend in stand gehouden wordt, omdat de wet zulks nu eenmaal vereist, zal, aldus betoogden deze leden, een wetswijziging op dit stuk noodzakelijk zijn.

§ 3. De geheel of ten dele uit de openbare kas bekostigde universiteiten en hogescholen c.a.

Een groot aantal leden gaf uiting aan zijn verheugenis erover, dat ter gelegenheid van de openbare discussie aan de overzijde van het Binnenhof over dit wetsontwerp — en meer in het bijzonder bij de zeer uitvoerige gedachtenwisseling over artikel 15 van het ontwerp — aanvaard was de gewijzigde motie van de heer Bruins Slot c.s. (stuk nr. 36), verband houdende met het probleem van de subsidiëring van de theologische faculteiten van de bijzondere universiteiten. Deze leden hoopten, dat met betrekking tot de vorenbedoelde kwestie nu wellicht een aannemelijker oplossing zal kunnen worden gevonden dan die, welke tot stand zou zijn gekomen, indien tijdens de vorenbedoelde beraadslaging over dit vraagstuk reeds zou zijn beslist.

Verscheidenen der in de vorige alinea aan het woord zijnde leden voegden aan het daar opgemerkte toe, dat h.i. deze kwestie niet gemakkelijk tot een oplossing zal zijn te brengen, zulks niet zozeer vanwege een mogelijk onderworpen zijn van de betrokken theologische faculteiten aan het academisch statuut, als wel i.v.m. het in artikel 16 van het onderwerpelijke ontwerp van wet bepaalde.

Vele leden spraken ook hunnerzijds de hoop uit, dat nu spoedig een bevredigende oplossing gevonden zal worden voor de subsidiëring van de theologische faculteiten aan de bijzondere universiteiten.

Met betrekking tot de leerstoelen der kleinere kerkgenootschappen aan de rijksuniversiteiten was het enige leden opgevallen, dat bij de vaststelling in 1876 van het rijkssubsidie voor die leerstoelen in geen enkel opzicht rekening was gehouden — en ook geen rekening gehouden kon worden — met de ontwikkeling van de monetaire situatie in de 20ste eeuw. Devaluatie en geldontwaarding waren — althans voor ons land — toen nog nauwelijks bekende begrippen. Deze leden zouden het rechtvaardig achten, zo t.z.t. de subsidiëring van deze leerstoelen zou worden aangepast aan het huidige niveau van de gulden.

Sommige leden sloten zich bij de in de vorige alinea weergegeven opmerkingen aan.

Vele andere leden gaven te kennen, dat zij 's Ministers afwijzend standpunt, weergegeven in het verslag van het mondeling

overleg tussen de Minister en de commissie van voorbereiding voor dit wetsontwerp uit de Tweede Kamer (blz. 11), inzake de eventuele naamsverandering van „technische hogeschool” in „technische universiteit” theoretisch stellig verdedigbaar achtten. In dit verband zouden zij gaarne het oordeel van de Minister vernemen over de naar zij meenden gebruikelijke vertaling in het Engels als „Technological University” of „University of Technology”. Deze leden zouden zich intussen een aansluiting kunnen denken aan de nomenclatuur van de Amerikaanse M.I.T. en dus b.v. spreken van „Delft Institute of Technology”. Terloops merkten deze leden op, dat men met betrekking tot Eindhoven dan tot een onuitspreekbare benaming komt. Zij zouden het op prijs stellen, bij deze gelegenheid tevens van de Minister te vernemen welke vertalingen in een 5-tal gangbare moderne talen voor de uitdrukking „technische hogeschool” zijns inziens als de juiste moeten worden beschouwd. De hier het woord voerende leden constateerden, dat men nu eenmaal in het verleden het technisch hoger onderwijs niet als faculteit aan een universiteit had verbonden en dat men ook het hoger landbouwonderwijs niet (zoals toch het geval was met betrekking tot de diergeneeskunde) had behandeld als faculteit aan een universiteit. Nu de zaken te dezen eenmaal zo staan, meenden deze leden, dat de theoretische beschouwing van de Minister haar grondslag eigenlijk heeft verloren. Hoewel, aldus vervolgden deze leden hun betoog ter zake, na de tweede nota van wijzigingen (stuk nr. 25) in artikel 18 thans niet meer gesproken wordt van „technische faculteit”, heeft het er de schijn van, dat de doctorale examens en de baccalaureaatsexamens, welke krachtens artikel 18, lid 2, zullen kunnen worden afgelegd aan een technische hogeschool, wijzen op een poging de gedachtengang, als zouden de technische wetenschappen als een technische faculteit van een universiteit beschouwd kunnen worden, toch nog ingang te doen vinden. Deze leden zouden zulks weinig in overeenstemming met de historische ontwikkeling achten. Weliswaar denkt men in dit verband aan een soort „osmose”, welke men meent te kunnen constateren tussen de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen en de daarmede corresponderende afdelingen der technische hogescholen, doch zulks berust volgens deze leden op een onjuiste interpretatie van de feitelijke toestand. De achtergrond van de vorming aan een technische hogeschool is bepaald een andere dan die aan een universiteit, ook al kan men aan beide b.v. natuurwetenschappen beoefenen. Deze leden konden daarom het bezigen van de namen van examens als aan universiteiten gebruikelijk met betrekking tot de technische hogescholen niet bewonderen. Overigens verheugden zij zich erover, dat de ingenieurstitel aan het door hen geconstateerde streven niet ten offer is gevallen.

§ 4. Eisen van deugdelijkheid voor de openbare en bijzondere universiteiten en hogescholen

Vele leden, dezelfde, die eerder in dit verslag hun instemming hadden betuigd met de gewijzigde tekst van artikel 1 van het ontwerp, had het juist in verband met de aan de huidige tekst van dat artikel ten grondslag liggende gedachte bevreemd, dat de Tweede Kamer het amendement van de heer Vermooten op artikel 17, ertoe strekkende de instelling van een sociale faculteit aan een universiteit mogelijk te maken (stuk nr. 20), had aangenomen.

Door de aanvaarding van dit amendement wordt toch, zo betoogden de hier het woord voerende leden, geen bijdrage geleverd aan de „samenhang der wetenschappen”. Deze leden konden er nog wel mede instemmen, dat in het in bespreking zijnde ontwerp de thans algemeen aanvaarde bestaande faculteiten waren gehandhaafd. Zij hadden er echter geen begrip voor, dat de mogelijkheid werd geopend er een nieuwe aan toe te voegen. De hier aan het woord zijnde leden vreesden enerzijds, dat door het openen van deze mogelijkheid de sociale wetenschappen meer geïsoleerd zullen komen te staan van de andere, anderzijds dat beoefenaren van andere takken van wetenschap aandrang zullen oefenen tot het instellen

van nog meer afzonderlijke faculteiten. Het door de voorstanders van het amendement beoogde doel had overigens huns inziens even goed bereikt kunnen worden door de sociale wetenschappen onder te brengen in een inter- of subfaculteit, tot de instelling waarvan het wetsontwerp, wet geworden, immers de mogelijkheid zal scheppen.

Verscheidene leden hadden evenmin bewondering voor de in artikel 17 genoemde indeling der faculteiten. Wel beseften zij, dat het moeilijk, zo niet onmogelijk, is tot een encyclopedisch verantwoorde indeling te dezen te geraken, maar bij de nu gekozen indeling waren huns inziens te zeer de behoeften van de praktijk als maatstaf genomen. Met name vroegen deze leden zich af, of, gelet op de huidige stand van zaken op het gebied van de maatschappijwetenschappen, de instelling van een faculteit der sociale wetenschappen wel verantwoord is. De toestand te dezen is immers nog allesbehalve overzichtelijk, zo meenden zij.

Vele andere leden hadden begrip voor de ontwikkeling, waarin de organisatie van de sociale wetenschappen aan de verschillende universiteiten en hogescholen zich bevindt. Zij hadden er dan ook — in tegenstelling tot de leden, die tevoren in deze paragraaf het woord hadden gevoerd — met instemming kennis van genomen, dat een universiteit ook een faculteit der sociale wetenschappen kan omvatten. Het ontging deze leden, waarom dit, zoals bij de gedachtenwisseling in de Tweede Kamer was gesuggereerd, enige verwarring zou kunnen veroorzaken, indien men aan een economische hogeschool eveneens grote aandacht zou schenken aan sociale wetenschappen. Zij meenden, dat er geen bezwaar tegen kan bestaan te spreken over een faculteit der economische wetenschappen en een faculteit der sociale wetenschappen aan een universiteit en voorts te reppen van een afdeling, der economische wetenschappen en een afdeling der sociale wetenschappen (en desnoods, na een toekomstige wetswijziging, ook van een afdeling der rechtsgeleerdheid aan een economische hogeschool), een en ander overeenkomstig de situatie aan de technische hogeschool. Deze leden beschouwden dit als een consequentie van de gedachtengang van de Minister, die immers het begrip universiteit en faculteit bindt aan hetgeen vanouds een volledige universiteit is.

De leden, hier aan het woord, gaven vervolgens te kennen aan enkele problemen, verband houdende met de nu te schepenen mogelijkheid tot de instelling van een faculteit der sociale wetenschappen, in het vervolg van dit verslag alsnog aandacht te zullen besteden, nl. in de paragraaf, betrekking hebbende op de gemeentelijke universiteit te Amsterdam.

Verscheidene leden hadden voor het in artikel 23 van het ontwerp bepaalde weinig waardering. Het onderscheid tussen universiteit en hogeschool wordt hier immers in eerste aanleg zonder aanwijsbare noodzaak doorbroken.

Sommige leden zagen, nu na de totstandkoming der wet een faculteit in de sociale wetenschappen ingesteld zal kunnen worden, met belangstelling de conclusie van het rapport van de commissie-Piekaar tegemoet.

Met betrekking tot het instellen van interfaculteiten en in het bijzonder tot dat van een centrale interfaculteit verklaarden vele leden voorts het toe te juichen, dat deze laatste in elk geval de wijsbegeerte zal moeten omvatten. Daarmede wordt althans de mogelijkheid van een moderne universitas gegeven.

Toepassing van het bepaalde in artikel 22 zal in de toekomst, zo vervolgden de leden, hier aan het woord, hun beoogde, de mogelijkheid scheppen tot nauwere samenwerking tussen de universiteiten.

§ 5. Examens; toelating en hoedanigheden

Verscheidene leden waren van oordeel, dat de positie van de baccalaureus zal afhangen van de toekomstige feitelijke ontwikkeling te dezer zake. Zij waren met name van oordeel,

dat deze positie nog niet op duidelijke wijze is vastgelegd door het enkele feit, dat het baccalaureaat na de totstandkoming der wet een grondslag hierin zal hebben verkregen. Intussen hadden deze leden geen bezwaar tegen de in dit ontwerp voorgestelde regeling met betrekking tot het baccalaureaat.

Sommige leden achtten het een groot maatschappelijk belang, indien een gedeelte van het grote aantal studenten, dat in de komende jaren wordt verwacht, met een kortere studie dan tot dusverre aan de meeste universiteiten en hogescholen mogelijk was zal kunnen volstaan. Dit geldt vooral met betrekking tot die studies, waarbij slechts een betrekkelijk klein percentage van de afgestudeerden een werkelijk wetenschappelijke taak opgedragen krijgt. Deze leden dachten hierbij met name aan de studie in de rechtsgeleerdheid en aan die in de economie. Een baccalaureaat voor wat betreft de studie in de geneeskunde, de diergeneeskunde en in de technische wetenschappen bleef deze leden minder gewenst voorkomen. Terughoudendheid zal naar het oordeel dezer leden betracht dienen te worden bij het verlenen van onderwijsbevoegdheid aan baccalaurei. Ziet de Minister, aldus zouden de hier het woord voerende leden gaarne nader vernemen, mogelijkheden om in de daarvoor in aanmerking komende faculteiten belangstelling te wekken voor de baccalaureaatsstudie?

Enige leden, die hadden kennis genomen van hetgeen de Minister in verband met het baccalaureaat had naar voren gebracht, o.m. ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer (*Handelingen* dezer zitting, blzz. 2106 e.v.), bleven van mening, dat het na het afleggen van het baccalaureaatsexamen mogelijk moet zijn de studie voor het doctoraal examen voort te zetten. In dit verband wezen zij er opnieuw op, dat een regeling, waarbij het baccalaureaatsexamen pas na het kandidaatsexamen afgelegd zou kunnen worden, het voordeel zou hebben geboden, dat de student niet reeds aanstonds bij de aanvang van zijn studie een beslissing ter zake van het verdere verloop der studie behoeft te nemen. Ook zou zulk een regeling huns inziens de voorkeur hebben verdiend, omdat het academisch niveau van de baccalaureaatsstudie daardoor hoger zou hebben gelegen. Op grond van het vorenstaande betreurden de hier het woord voerende leden het dat ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer het op deze kwestie betrekking hebbende amendement, voorgesteld door mevrouw Kuiper-Struyk (stuk 24 A, III), was verworpen.

Verscheidene leden achtten het duidelijk, dat de in dit ontwerp voorgestelde regeling betreffende de toelating tot de examens het karakter draagt van een compromis. In dit verband brachten deze leden in herinnering, dat er sedert jaren op dit stuk twee stromingen bestaan, nl. enerzijds die, waartoe zij behoren, die bij het wetenschappelijk onderwijs de nadruk leggen op de culturele vorming, en anderzijds die, vertegenwoordigd door hen, die de maatschappelijke betekenis van dat onderwijs in het middelpunt stellen.

Sommige leden verklaarden wel te kunnen instemmen met het bepaalde in lid 3 van artikel 27, maar huns inziens zou het in het belang van de betrokken studenten zijn geweest, zo ook voor de hierbedoelde groepering het colloquium doctum gehandhaafd ware.

§ 6. Rijksuniversiteiten en technische rijkshogescholen; algemene bepalingen en bestuur

Rechtspersoonlijkheid

Vele leden konden er wel mede instemmen, dat de openbare universiteiten en hogescholen na de totstandkoming der wet rechtspersoonlijkheid zullen verkrijgen, maar zij ontveinsden zich niet, dat daaraan ook delicate aspecten zijn verbonden, in het bijzonder op het terrein van de benoemingen, op welk gebied in het verleden huns inziens niet steeds de juiste normen waren gehanteerd. Niettemin erkenden zij, dat er vele goede mogelijkheden zullen ontstaan, wanneer de universiteiten rechtspersoonlijkheid zullen verkrijgen, met

name die mogelijkheden, welke verband houden met de uit de rechtspersoonlijkheid voortvloeiende autonomie en decentralisatie, welke bij sterke uitbreiding der instellingen van wetenschappelijk onderwijs nog grotere betekenis zullen verkrijgen.

Vele andere leden achtten de toekenning van rechtspersoonlijkheid aan de openbare instellingen van wetenschappelijk onderwijs een van de belangrijkste regelingen van het ontwerp. Zij konden hiermede in het algemeen, zij het onder bepaalde voorwaarden, instemmen. Zij wilden er in dit verband wel op wijzen, dat de toekenning van rechtspersoonlijkheid niet vanzelfsprekend een verbetering ten opzichte van de te dezen bestaande toestand betekent. Deze leden achtten het namelijk denkbaar, dat het gevolg hiervan zou zijn de vervanging van de vrij kleine departementale administratie door een andere administratie, die, voor ieder der instellingen, de neiging zal vertonen belangrijk groter te worden, zodat er een mogelijkheid zou bestaan, dat er een nieuw administratief lichaam op het wetenschappelijk onderwijs wordt geënt, dat zou kunnen gaan uitgroeien tot een veelvoud van hetgeen bij de bestaande regeling noodzakelijk was. Deze leden wilden er voorts op wijzen, dat een universiteit en een hogeschool met rechtspersoonlijkheid vele aspecten vertonen, welke deze instellingen met een zeer groot bedrijf gemeen hebben. Zij meenden, dat er nauwlettend op zal moeten worden toegezien, dat hiermede rekening zal worden gehouden, ten einde mogelijke verschijnselen, als hiervóór met betrekking tot de administratie beschreven, te voorkomen. Veel zal huns inziens daarbij afhangen van de keuze van de voorzitters van de colleges van curatoren van de universiteiten en de hogescholen. Deze functie is immers bij uitstek geschikt voor mensen met ervaring in de leiding van grote bedrijven, die bereid zijn hun volle persoonlijkheid aan het vorenbedoeld ambt te wijden. Van deze keuze zal, naar hun mening, in sterke mate afhangen of de figuur van de rechtspersoonlijkheid bezittende wetenschappelijke instelling op den duur ook bevrediging zal schenken uit een oogpunt van efficiency en besteding van 's lands gelden.

Enige leden verwachtten van het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de rijksuniversiteiten en -hogescholen geen ernstige moeilijkheden, zij het ook, dat als uitvloeisel daarvan weleens spanningen tussen een dier rijksinstellingen voor wetenschappelijk onderwijs en de Regering zullen kunnen optreden.

Verscheidene leden konden zich ermede verenigen, dat, wanneer dit wetsontwerp tot wet zal zijn verheven, de rijksuniversiteiten en de technische rijks Hogescholen rechtspersoonlijkheid zullen verkrijgen.

Sommige leden verklaarden eveneens ermede in te stemmen, dat aan de openbare instellingen van wetenschappelijk onderwijs rechtspersoonlijkheid zal worden toegekend, omdat daardoor zowel de planvorming als het beheer in handen van de vorenbedoelde instellingen zelf zullen worden gelegd en omdat daardoor tevens de doelmatigheid van het beheer en het verantwoordelijkheidsbesef zullen worden bevorderd.

Bestuursvorm

Vele leden konden zich verenigen met de in dit ontwerp voorgestelde regeling met betrekking tot het bestuur van de rijksuniversiteiten en -hogescholen.

Enige leden uitten opnieuw de vrees, dat de reorganisatie van de interne bestuursvorm — gezien de historisch gegroeide verhoudingen tussen senaat en curatorium — nog moeilijkheden zal opleveren.

Verscheidene leden wensten een afwachtende houding aan te nemen met betrekking tot het bestuur der wetenschappelijke instellingen door curatoren en senaat. In ieder geval achtten deze leden de senaat voor het bestuur minder geschikt, tenzij men er in toenemende mate toe zal overgaan de rector magnificus voor meer dan één jaar te benoemen.

Sommige leden beschouwden de in dit ontwerp voorgestelde regeling met betrekking tot het bestuur van de rijksinstellingen voor wetenschappelijk onderwijs als een eerste belangrijke

stap in de richting van een gezamenlijk bestuur van deze instellingen in de praktijk door curatoren en senaat. Gezien de eigen aard en de samenstelling van elk van beide colleges wilden deze leden, ook na hetgeen daaromtrent ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer was opgemerkt (*Handelingen dezer zitting*, blz. 2060, rechterkolom), de vraag stellen, of de Minister het niet gewenst acht aan beide een duidelijk omschreven verantwoordelijkheid te laten. Uit een vermenging van verantwoordelijkheden kunnen zich immers onduidelijke situaties en zelfs conflicten ontwikkelen. In dit verband zouden deze leden gaarne vernemen, hoe conflicten, indien zij eventueel tussen de beide colleges zouden ontstaan, zijns inziens opgelost zouden kunnen worden.

De hier aan het woord zijnde leden verklaarden voorts, ook na 's Ministers uiteenzettingen dienaangaande bij de behandeling van dit wetsontwerp door de Tweede Kamer, de mening toegedaan te blijven, dat de zeer belangrijke positie van de secretaris der universiteit of van de hogeschool alsnog nauwkeurig omschreven dient te worden.

Wijders konden deze leden ermede instemmen, dat ook andere dan de vorenbedoelde groeperingen, werkzaam aan de instellingen van wetenschappelijk onderwijs, in de medewerking aan het bestuur van die instellingen zullen worden betrokken, zulks mede met het oog op de bevordering van het verantwoordelijkheidsgevoel van het desbetreffende personeel.

Dezelfde leden vestigden er de aandacht op, dat in de toelichting op artikel 40, voorkomende in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer nopens dit wetsontwerp (blz. 23, linkerkolom), gesproken wordt van een college, bestaande uit een curator en de rector magnificus. Ingevolge dit artikel zal er een college zijn, waarvan een curator en de rector magnificus deel uitmaken. Gaarne zouden zij hierover 's Ministers nadere beschouwingen vernemen.

§ 7. Senaat; studieduur e.a.

Vele leden, anderen dan die in het begin van de vorige paragraaf het woord hadden gevoerd, betreurden het, dat in artikel 55 wordt bepaald, dat de voorzitter en de secretaris ener faculteit of afdeling voor vier jaren worden gekozen. Zij achtten dit voor de betrokkenen een belasting, welke zal leiden tot een onderbreking van hun wetenschappelijke arbeid. Het kwam de hier aan het woord zijnde leden overigens niet onmogelijk voor, dat het in de praktijk gewoonte zal worden, dat de desbetreffende hoogleraren na twee jaren hun functie neerleggen.

Dezelfde leden meenden, dat de discussie in de Tweede Kamer betreffende het door die Kamer verworpen artikel, waarin was bepaald, dat hem, die binnen tweemaal de studieduur het eerste examen niet met goed gevolg had afgelegd, de toegang tot het onderwijs zou kunnen worden ontzegd, van een omvang was geweest, welke in generlei verhouding stond tot de werkelijke betekenis van dat artikel. Deze leden zouden bereid zijn geweest dit artikel te aanvaarden, gelet op het facultatieve en met veel waarborgen omklede karakter ervan. Zij betwijfelden echter, of een faculteit werkelijk ooit kan vaststellen, dat „de goede gang van het onderwijs” verstoord wordt door het type studenten, dat de Minister op het oog had. Zij waren van oordeel, dat het aantal werkelijke „volhouders”, dat geregeld gebruik maakt van de onderwijsfaciliteiten en dat telkens opnieuw „sed frustra” hetzelfde examen wil afleggen, uiterst beperkt is, en dat diegenen, die zich niet laten zien, slechts weinig storende invloed oefenen op de geregelde gang van dit onderwijs. Een geheel ander uitgangspunt echter is dat van het belang van de studenten, die door de vorenbedoelde, mits tijdig getroffen, maatregel minder „verloren jaren” zouden hebben. Dat is echter een behartiging van levensbelangen van de studenten op een zeer bepaald vlak, welke behartiging men als een min of meer toevallig, bijkomstig voordeel zou hebben kunnen beschouwen. Immers, andere ingrepen in het leven der studenten, c.q. der juist afgestudeerden, kunnen van minstens even groot belang

zijn. Het is b.v. in het geheel niet zeker, dat de beroepskeuze van hen, die wél op tijd examens afleggen, tot hun later heil zal bijdragen. Deze leden achten het dus begrijpelijk, dat het voorgestelde, verworpen wetsartikel dit uitgangspunt niet had gekregen, ofschoon een en ander wel een zwaar accent had ontvangen in de toelichting en in 's Ministers verdediging ervan ter gelegenheid van de openbare discussie over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer. Intussen waren de hier het woord voerende leden zich er zeer wel van bewust, dat deze overwegingen in het huidige stadium van de behandeling van het wetsontwerp moeten worden gezien als een „smarteloos in memoriam artikel 60”.

Sommige leden achten het bepaalde in artikel 59 van groot belang, met name omdat hierin garanties worden gesteld voor het peil van het wetenschappelijk onderwijs. In het derde lid van dat artikel hadden de aandacht dezer leden getrokken de woorden „de studieduur, zoals deze in de regel het meest gewenst is”.

In verband met de vorenbedoelde zinsnede zouden de hier het woord voerende leden gaarne nader vernemen, welke maatstaven te dezen aangelegd zullen worden. Overigens merken zij op, dat het derde lid van artikel 59 meer reliëf heeft gekregen, nu de Tweede Kamer had verworpen het artikel, waarin was bepaald, dat aan hem, die binnen tweemaal de studieduur het eerste examen niet met goed gevolg had afgelegd, de toegang tot het onderwijs onttrokken zou worden.

Deze leden hadden de formulering van het vorenbedoelde door de Tweede Kamer verworpen artikel als weinig gelukkig beschouwd. Niettemin kwam het hun niet onredelijk voor, dat er bij de steeds groter wordende aantallen studenten, die grotendeels op rijkskosten studeren, toch enig toezicht, vooral in de eerste studiejaar, op de studieduur zou zijn.

Naar de mening van de hier het woord voerende leden kan het in artikel 59, lid 3, bedoelde toezicht houden door de faculteiten — mede gezien in verband met het thans aan het oordeel dezer Kamer onderworpen artikel 60 van het ontwerp, dat rept van het aanwakken van „de studiezijn der studenten” — aldus geïnterpreteerd worden, dat dit toezicht betrekking heeft op naleving zowel door de docenten als door de studenten. Gaarne zouden deze leden omtrent het vorenstaande 's Ministers oordeel vernemen.

De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne vernemen, of onder „andere middelen” in artikel 60 van het ontwerp verstaan kunnen worden de in artikel 80 genoemde studietoelagen en het brengen van een werkbezoek aan een buitenlandse universiteit, hogeschool of instelling.

De vele leden, eerder in deze paragraaf aan het woord, hadden met instemming kennis genomen van het toekennen van een grote betekenis aan de wetenschappelijke medewerkers met betrekking tot de uitoefening van de taak, welke aan een universiteit of aan een hogeschool is toevertrouwd. Zij juichten daarom in het bijzonder de bepaling van artikel 62, eerste lid, zoals dit thans luidt, toe en zij spraken de hoop uit, dat de bestuursreglementen, waarover in het tweede lid van vorengenoemd artikel wordt gesproken, met bekwaame spoed tot stand zullen worden gebracht. Is de Minister bereid, met het oog op de toch wenselijke uniformiteit, algemene richtlijnen te verstrekken met betrekking tot de wijze, waarop het overleg tot stand kan worden gebracht, benevens ten aanzien van de onderwerpen, waarover overleg kan worden gepleegd, zonder dat die richtlijnen limitatief dan wel imperatief behoeven te worden opgevat?

§ 8. Studenten e.a.

Sommige leden waren van oordeel, dat in het onderhavige ontwerp terecht een aantal artikelen was gewijd aan de studenten (artikelen 76 t/m 83). Deze leden meenden, dat de bepaling in artikel 76 betreffende de vakanties a contrario beschouwd kan worden als tevens betrekking hebbende op de studieplicht, zomede als een complement op artikel 77 betreffende de studierechten.

De omstandigheid, dat een bedrag aan collegegeld van

f 200 verschuldigd zal blijven, achten deze leden juist, zowel met het oog op de per student aanzienlijk gestegen uitgaven van overheidswege als in verband met de in artikel 2, lid 2, genoemde „bevordering van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef”, hetwelk naar het oordeel dezer leden mede tot uitdrukking komt in de artikelen 81 en 82 van het ontwerp.

Vele andere leden zouden gaarne vernemen, of in de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 78, lid 4, van dit ontwerp, opgenomen zal worden de bepaling, dat zij, die aan een Nederlandse universiteit of hogeschool een doctoraal of ingenieursexamen hebben afgelegd, vrijgesteld zullen zijn van verdere betaling van collegegeld.

Dezelfde leden meenden, dat terecht een bepaling was opgenomen met betrekking tot de studentendecanaat (artikel 83). Het studentendecanaat kan immers als een „hoeksteen” met betrekking tot het bevorderen van een juist inzicht van de studenten aangaande hun rechten en plichten beschouwd worden.

§ 9. De Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam

Vele leden konden instemmen met de in dit wetsontwerp voorgestelde regelen met betrekking tot de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam (artikelen 85 t/m 92). Deze universiteit toch heeft sedert lange tijd geen stedelijk karakter meer.

De hier aan het woord zijnde leden achten een gemeenteraad als zodanig niet een geschikt orgaan om zeggenschap over een universiteit te hebben en zeker niet om beslissingen te nemen inzake benoemingen aan een universiteit. Dit is, zo wilden deze leden terloops opmerken, meer dan eens gebleken. Zij verheugden zich erover, dat na de totstandkoming der wet aan de te dezen bestaande toestand een einde zal komen.

Voorts waren zij er mede over verheugd, dat de goede zorg van de gemeente Amsterdam voor haar universiteit zal worden gehonoreerd doordat de burgemeester van rechtswege voorzitter zal zijn van het college van curatoren en verder doordat de wethouder, belast met de zaken voor het onderwijs, lid van dit college zal zijn. Deze leden achten dit begrijpelijk en billijk, al zal hiermede aan Amsterdam meer worden gegeven dan aan andere openbare universiteiten en hogescholen gebruikelijk is. Wel rees bij hen de vraag, of het noodzakelijk was geweest te bepalen, dat daarenboven nog drie curatoren door de gemeenteraad worden benoemd, die te zamen met de burgemeester als voorzitter en de wethouder, die lid is, de meerderheid in het desbetreffende college zullen kunnen uitmaken.

Overigens spraken deze leden er hun voldoening over uit, dat in samenwerking met het gemeentebestuur van Amsterdam een bevredigende oplossing was gevonden voor het financieringsvraagstuk. Deze oplossing zal die universiteit de nodige ontplooiingsmogelijkheden geven.

Vele andere leden gaven hun grote voldoening erover te kennen, dat de voorgestelde bepalingen met betrekking tot de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam een bevredigende oplossing mogelijk zullen maken van de financiële moeilijkheden, welke zijn ondervonden — vooral na de laatste oorlog — met betrekking tot het in stand houden van de in 1876 universiteit geworden — sedert 8 januari 1632 als atheneum bestaande — Amsterdamse inrichting voor hoger onderwijs.

Bedroegen — zulks brachten de leden, hier aan het woord, naar voren ter adstructie van hun evenvermelde opmerkingen — de desbetreffende kosten in het laatste jaar vóór de tweede wereldoorlog nog geen 2 miljoen, deze zijn in 1960 opgelopen tot ruim achttien en een half miljoen. Ondanks deze stijging van uitgaven was er, aldus brachten de hier het woord voerende leden verder in herinnering, gaandeweg een achterstand ontstaan in de materiële voorzieningen en in het personeelsbestand van deze universiteit. Gelet op de toenemende eisen, waaraan ons land op het gebied van wetenschappelijke vorming en scholing heeft te voldoen, konden — hierover was gaandeweg, zo constateerden deze leden,

in den lande een communis opinio ontstaan — bijzondere maatregelen te dezen niet uitblijven.

Voorts achtten de hier het woord voerende leden aanvaardbaar de oplossing, welke in het huidige wetsontwerp is gevonden met betrekking tot de rechtsvorm en het bestuur dezer universiteit. In dit verband memoreerden zij, dat het ontwerp, wet geworden, rechtspersoonlijkheid verleent aan de Gemeentelijke Universiteit en dat toch de gemeentelijke invloed gehandhaafd zal blijven in de vorm van bevoegdheid van de gemeenteraad tot vaststelling ener verordening, regende het bestuur en de inrichting der universiteit — een en ander met inachtneming van de bepalingen, voorkomende in Titel III van het wetsontwerp —, en verder in de bevoegdheid tot goedkeuring van het door curatoren vastgestelde bestuursreglement. Ook zal de gemeentelijke invloed op deze universiteit behouden blijven — hierop wilden deze leden wijzen — door de wijze, waarop het college van curatoren zal worden samengesteld.

Intussen waren op dit stuk bij dezelfde leden toch een aantal vragen gerezen. Bezielt men immers de voorgestelde regeling nauwkeurig, dan valt het op, dat de benoeming van hoogleraren, welke uit de handen van de gemeenteraad nu overgaat in die van curatoren, onderworpen zal worden aan bekrachtiging door de Kroon. De vraag was bij deze leden gerezen, waarom de vorenbedoelde eis — anders dan bij de bijzondere universiteiten — is gesteld. Voorshands kwam het deze leden voor, dat de samenstelling van het college van curatoren voldoende waarborg ervoor biedt, dat de benoeming van hoogleraren aan deze universiteit zeker niet minder weloverwogen zal geschieden dan die, welke zal plaatsvinden door het bestuur van een bijzondere universiteit.

Een andere bepaling, welke naar de mening van deze leden speciale aandacht verdient, heeft betrekking op het in artikel 100, lid 4, vervatte verbod om — behoudens in een bijzonder geval door de Kroon ter zake te geven toestemming — niet door het Rijk gesubsidieerde activiteiten voor rekening van de gemeente te nemen. Een analoge regeling voor de bijzondere universiteiten (artikel 110, lid 3) legt de besturen van deze universiteiten op gelijke wijze aan banden. Zou de plicht van de Regering om voor gelijkwaardige ontwikkelingsmogelijkheden te zorgen aan deze bepalingen ten grondslag liggen, dan meenden deze leden erop te moeten wijzen, dat het vrijlaten van giften en schenkingen bij de besteding — welke giften ongetwijfeld bij bijzondere universiteiten meer zullen voorkomen dan bij openbare universiteiten — toch een zekere ongelijkheid schept, waarin niet is voorzien. Is het dan wel juist, zo werd gevraagd, dat het vorenbedoelde verbod in beide ter sprake gebrachte gevallen in het wetsontwerp is opgenomen? Wijders wilden dezelfde leden te dezer plaatse van het verslag — zulks in verband met de grote betekenis voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam — opnieuw aandacht schenken aan de toevoeging van de faculteit der sociale wetenschappen aan de opsomming in artikel 17. Zij brachten hierbij in herinnering, dat de in 1947 te Amsterdam gestichte faculteit der politieke en sociale wetenschappen door een ontbreken van deze faculteit in de vorenbedoelde opsomming in de wet als het ware „in de lucht zou zijn komen te hangen”. Weliswaar was ter gelegenheid van de openbare discussie ter zake van dit ontwerp in de overgangsbepalingen (artikel IV, lid 2) een overgangstermijn van tien jaar genoemd, waarbinnen de faculteit mocht blijven bestaan, in afwachting van een nadere beslissing, doch de dientengevolge te verwachten onzekerheid zou, wanneer de Tweede Kamer het op deze materie betrekking hebbende amendement niet zou hebben opgenomen, aldus vreesden deze leden, zeer ten nadele van het onderwijs hebben gestrekt. Thans is dit gevaar huns inziens in hoofdzaak afgewend, maar, zo voegden zij aan het vorenstaande toe, slechts dan, wanneer het vaststaat dat de *bestaande* faculteit valt onder de omschrijving van het begrip „faculteit der sociale wetenschappen”. Het handhaven van de vorenbedoelde overgangsbepaling in het wetsontwerp, zoals dit thans aan het oordeel van de Eerste Kamer is onderworpen, zou, aldus vreesden deze leden,

de schijn kunnen wekken, dat de bestaande faculteit niet onder de ingevoegde benaming zou vallen, hetgeen nieuwe onzekerheid zou kunnen scheppen.

Veel hangt intussen af, aldus vervolgden deze leden hun betoog, van de toekomstige inhoud van de desbetreffende bepalingen van het nieuwe academisch statuut. Daarom stelden zij de vraag, of de Minister kan toezeggen, dat ten aanzien van de faculteit der sociale wetenschappen in het academisch statuut de omschrijving der in deze faculteit te onderwijzen studierichtingen zodanig zal worden gegeven, dat de tot de huidige faculteit der politieke en sociale wetenschappen der Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam behorende studierichtingen: sectie A (politieke en sociale wetenschappen), sectie B (sociologische, etnologische en sociografische wetenschappen) en sectie C (sociaal-psychologische en sociaal-pedagogische wetenschappen) zullen kunnen worden gecontinueerd, en wel niet slechts voor het tijdvak van 10 jaren, bedoeld in artikel IV, lid 2, der overgangsbepalingen.

§ 10. Toezicht op financieel beheer

Vele leden konden moeilijk begrijpen, waarom de Minister zich ter gelegenheid van de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp in de Tweede Kamer zo sterk had verzet (zie o.m. *Handelingen* dezer zitting, blz. 2189, rechterkolom e.v., 2192, rechterkolom, alsmede 2193, linkerkolom) tegen het amendement van de commissie van voorbereiding voor dit wetsontwerp op artikel 105, lid 6 (stuk nr. 21, III), ertoe strekkende de Algemene Rekenkamer rechtstreeks het toezicht op het financieel beheer te doen houden. Op zich zelf zal, zo meenden deze leden, de bepaling van artikel 105, lid 6, zoals het thans luidt, na de totstandkoming der wet al een preventieve werking uitoefenen en ook bij inrichtingen voor wetenschappelijk onderwijs moet daaraan stellig waarde worden toegekend. In dit verband gaven deze leden te kennen, dat er huns inziens aan de universiteiten en hogescholen een bedrijfseconoom, te belasten met de interne controle en met het geven van advies over de opbouw van een efficiënt beheer, niet kan worden gemist.

Vele andere leden, die reeds bij vorige gelegenheden tot uitdrukking hadden gebracht, het onjuist te achten, dat een hogeschool of een universiteit als rechtspersoon onttrokken zou zijn aan de controle van de Algemene Rekenkamer, hadden ook hunnerzijds met grote instemming kennis genomen van de aanvaarding door de Tweede Kamer van het amendement van de commissie van voorbereiding op artikel 105, lid 6, van het ontwerp (stuk nr. 21, III).

Sommige leden, die zich voor het overige aansloten bij hetgeen de leden, vóór hen aan het woord, ter zake hadden betoogd, stemden ermee in, dat het controleprogramma van de accountant, die met de controle van de jaarrekeningen van de rijksuniversiteit en de technische hogescholen wordt belast, de goedkeuring van de Algemene Rekenkamer behoeft. Waarom, zo vroegen deze leden in dit verband, ontbreekt een dergelijke bepaling met betrekking tot de controle van de jaarrekeningen van de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam in het derde lid van artikel 105?

§ 11. Financiële bepalingen betreffende de bijzondere universiteiten en hogescholen

Vele leden beschouwden de in het wetsontwerp voorgestelde regeling ten aanzien van de subsidiëring van het bijzonder wetenschappelijk onderwijs als een verbetering. Zij erkenden, dat hierbij niet dezelfde maatstaven kunnen worden gehanteerd als bij het i.o. of bij het v.h.m.o. Hoewel deze leden nog bezwaren koesterden tegen de in het ontwerp voorgestelde subsidieregeling, hadden zij grote waardering voor de poging om aan de huidige te dezer zake bestaande bezwaren tegemoet te komen. De voorgestelde bepalingen achtten deze leden dan ook ondanks vorenbedoelde bezwaren zeer wel aanvaardbaar voor alle betrokkenen. Zij vertrouwden er stellig op, dat de moeilijkheden, welke bij de toepassing van de on-

derwerpelijke bepalingen wellicht zullen rijzen, opgelost zullen worden, wanneer ter zake in de geest van de wetgever het nader overleg zal plaatsvinden.

Enige leden waren van oordeel, dat de subsidieregeling voor de bijzondere universiteiten en hogescholen — en overigens, zo wilden zij te dezer plaatse van het verslag terloops opmerken, ook die voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam — niet zo evenwichtig toegepast zal kunnen worden als de bewoordingen van de bepalingen, voorgesteld in de artikelen 100 alsmede 110 e.v. van het onderhavige wetsontwerp, op het eerste gezicht zouden doen vermoeden. Ook het bepaalde in artikel 115 met betrekking tot het verlenen van voorschotten had hen te dezen niet geheel gerustgesteld. Deze leden fundeerden hun mening ter zake op de reeds jaren toegepaste praktijk met betrekking tot de subsidiëring van de bijzondere scholen voor het v.h.m.o. en van de bijzondere kweekscholen. De besturen van deze scholen zijn nl. ondanks voorschotregelingen toch vaak in de praktijk gedwongen eerst uit eigen middelen de nodige gelden uit te geven. Pas later pleegt dan door de Minister te worden bepaald, of *alle* exploitatiekosten inderdaad voor vergoeding in aanmerking komen. Ook al bestaan er hieromtrent richtlijnen en al is er zowel van de zijde der schoolbesturen als van de Minister goede wil aanwezig, toch worden, gelijk bekend, niet altijd alle gedane exploitatie-uitgaven aanvaard. Ten aanzien van de in het onderhavige wetsontwerp voorgestelde subsidieregeling voor het bijzonder wetenschappelijk onderwijs (en van die voor de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam) meenden deze leden, op grond van vorenweergegeven overwegingen, dat een bijdrage van 5 pct. door de betrokken organen een illusie zal blijken te zijn. Vooral in de eerste jaren na de toestandkoming der wet zullen er, aldus verwachtten zij, nog wel moeilijkheden rijzen om tot overeenstemming over de bedragen der vergoeding van de exploitatiekosten te komen.

Dezelfde leden zouden voorts gaarne vernemen, of het geven van onderwijs door gesubsidiëerde instellingen van wetenschappelijk onderwijs buiten de plaats van vestiging dier instellingen consequenties heeft ten aanzien van de subsidiëring en, zo ja, welke.

Verscheidene leden achtten de bijdrage uit 's Rijks kas van 95 pct. in de nettokosten aan de bijzondere universiteiten en hogescholen op dit ogenblik bevreemdend. Zulks neemt niet weg, zo merkten zij op, dat in de toekomst degenen, die het bijzonder wetenschappelijk onderwijs steunen, voor de noodzaak van zeer hoge uitgaven uit eigen middelen zullen worden gesteld.

Sommige leden, die vreesden, dat het oordeel van de Minister over hetgeen past in het geheel van de voorzieningen ten behoeve van de wetenschap en van het wetenschappelijk onderwijs om allerlei redenen weleens zou kunnen afwijken van de mening van de desbetreffende universiteit of hogeschool betreurden het, dat in artikel 111 niet wordt voorgeschreven, dat de Minister te dezer zake beslist, de Academische Raad gehoord.

§ 12. De noch geheel noch ten dele uit de openbare kas bekostigde universiteiten

Verscheidene leden toonden voorts begrip te hebben voor de van overheidswege aan de niet geheel of gedeeltelijk uit 's Rijks kas bekostigde instellingen voor wetenschappelijk onderwijs te stellen eisen, al zal na de totstandkoming der wet het oprichten van bijzondere universiteiten huns inziens er niet gemakkelijker op worden.

§ 13. Titulatuur

Vele leden stelden de vraag, of de voorgestelde regeling van de titulatuur bij het wetenschappelijk onderwijs niet nu reeds verouderd is. Immers, zo betoogden de leden, hier aan het woord, tussen de Nederlandse titulatuur op dit stuk enerzijds en die, gebruikelijk in de meeste overige Europese landen,

gaapt thans een kloof, welke voor de Nederlandse afgestudeerden nadelig is.

Aangaande het bepaalde in het derde lid van artikel 146 van het ontwerp, betrekking hebbende op een doctoraat, door een Nederlander aan een buitenlandse universiteit of hogeschool verkregen, werd de vraag gesteld, of de Minister bereid is, bij de in deze bepaling bedoelde erkenning rekening te houden met de individuele gevallen en dus niet uitsluitend te volstaan met de aanwijzing van buitenlandse universiteiten en hogescholen, welker doctoraten hier te lande erkend zullen zijn.

Vele andere leden hadden met voldoening geconstateerd, dat in het algemeen de thans reeds gangbare titels na de totstandkoming der wet zullen zijn gelegaliseerd. Ook zij hadden weliswaar geen volledige bewondering voor de titel „doctorandus”, doch aanvaardden deze algemeen ingeburgerde titel en schrijfwijze met iets meer overtuiging dan alleen „uit gebrek aan beter”.

Sommige leden waren met de Regering van oordeel, dat een bescherming van de academische titels nodig is gebleken, zowel door een toenemend misbruik hier te lande als door het groeiend internationaal maatschappelijk en wetenschappelijk verkeer.

In het bijzonder in verband met dit internationale verkeer achten deze leden het gewenst, dat degene, die een doctoraal examen heeft afgelegd, een titel zal verkrijgen, evenals zulks voor juristen en ingenieurs thans reeds het geval is. Intussen betreurden zij het, dat thans in dit opzicht geen internationale of althans Europese regeling te treffen is.

Noch de oorspronkelijk voorgestelde titel „magister” noch de nu door de Tweede Kamer aanvaarde titel „doctorandus” (welke, aldus bleven deze leden van oordeel, uitsluitend een negatieve aanduiding is) konden deze leden toejuichen. Aangezien evenwel de titel „doctorandus” nu eenmaal tot op zekere hoogte burgerrecht heeft verkregen — evenals overigens de titel „doctoranda”: te dezen hadden de hier het woord voerende leden, bij wie zich wat deze grammaticale kwestie betreft verscheidene anderen aansloten, een omissie in dit wetsontwerp geconstateerd, welke, naar zij hoopten in de toekomst hersteld zou worden —, achtten de sommige leden, tevoren aan het woord, deze titel in elk geval aanvaardbaarder dan die van „magister”. Wel zouden deze leden de afkorting „doct.” verkieslijker hebben geacht dan de thans aan het oordeel der Kamer voorgelegde afkorting „drs.”. Preferabel zouden deze leden echter hebben geacht de titel „licentiaat”, zowel uit een oogpunt van traditie — in het verleden heeft immers gedurende enige tijd het doctoraal examen de „licentia docendi” verleend — als uit een oogpunt van internationaal verkeer, aan welk probleem zij tevoren in dit gedeelte van het verslag reeds aandacht hadden geschonken. Deze leden brachten hierbij in herinnering, dat men in Frankrijk en in België de titel „licencié” kent.

Voor economen zou deze leden de titel „economist” — afgekort ec. — het meest gewenst zijn voorgekomen.

Verder was het deze leden niet ontgaan, dat de titel „professor” ook onder de nieuwe regeling, nadat die tot wet zal zijn verheven, niet beschermd zal zijn. Zij brachten in herinnering, dat de titel „professor” in dit wetsontwerp slechts éénmaal genoemd wordt, nl. in artikel 66, lid 3. In verband met het in dit artikel gegeven voorschrift, krachtens hetwelk, naar deze leden meenden begrepen te hebben, andere oud-hoogleraren dan die, genoemd in artikel 47, lid 2, sub b en c, de titel „professor” verliezen, vroegen zij zich af, of het wellicht toch wenselijk zou zijn geweest de titel „professor” wettelijk te beschermen. Overigens zouden deze leden er geen bezwaar tegen hebben gekoesterd, indien ook de oud-hoogleraren, die niet vallen onder artikel 47, lid 2, sub b en c, de titel „professor” zouden hebben mogen behouden.

De vele andere leden, in deze paragraaf reeds eerder aan het woord, zouden gaarne te dezer plaatse aandacht schenken aan artikel 66, lid 3. Zij zouden het op prijs stellen te vernemen, of uit het aldaar bepaalde a contrario afgeleid kan worden, dat na de totstandkoming der wet de titel „professor”

beschermd zal zijn en, voor zover het oud-hoogleraren betreft, slechts voor bepaalde nader te noemen categorieën geoorloofd. Hoewel in dit ontwerp ten aanzien van de bescherming van titels in het algemeen aansluiting is gezocht bij het gangbare gebruik, schijnt dit met betrekking tot die oud-hoogleraren, aan wie eervol ontslag is verleend om andere redenen dan het bereiken van een zekere leeftijd of afkeuring, niet het geval te zijn. Hoezeer deze leden ook konden instemmen met deze maatregel, gezien het aan misbruik grenzende gebruik van de professorstitel door hen, die nauwelijks in functie zijn geweest aan een universiteit of een hogeschool, meenden zij desondanks, dat te dezen moeilijkheden zullen ontstaan, gezien het geheel ingeburgerde gebruik op dit stuk, zoal niet door de betrokkenen zelf, dan toch door anderen. De hier aan het woord zijnde leden zagen met belangstelling de opvatting van de Minister op dit stuk tegemoet.

Artikelen

Artikel 25. Sommige leden zouden gaarne vernemen, welke instellingen van onderwijs in Suriname, de Nederlandse Antillen of Nederlands Nieuw-Guinea dit artikel op het oog heeft.

Artikelen 63 en 72. Dezelfde leden bleven het betreuren, dat in de opsomming van de leden, waaruit het wetenschappelijk corps bestaat, in het tweede lid van artikel 63 niet genoemd zijn de privatdocenten. Wel beseften ook deze leden, dat in de laatste jaren van dit instituut weinig gebruik is gemaakt, maar zulks neemt niet weg, dat de privatdocent in een aantal gevallen een nuttige schakel had kunnen blijven vormen tussen de universiteiten en de hogescholen enerzijds en de maatschappij anderzijds.

Wijders vroegen deze leden, of de directeur van het ziekenhuis, van welke functionaris voor het eerst gerept wordt in artikel 72, niet ook genoemd had moeten worden in artikel 63, lid 2.

Artikel 76. Verscheidene leden verklaarden met belangstelling van het in dit artikel bepaalde te hebben kennis genomen.

Artikel 95, lid 2. Sommige leden was het bepaalde in het tweede lid van dit artikel niet geheel duidelijk. Met name zagen zij niet in, waarom het personeel — dus ook het lagere personeel — van een Nederlandse universiteit of hogeschool bevoegd moet zijn het onderwijs aan een bijzondere universiteit of hogeschool bij te wonen.

Verscheidene leden sloten zich bij de vorenweergegeven opmerkingen aan.

Artikel 150. De leden, in de vorige alinea als laatsten aan het woord, achtten ten slotte het in dit artikel genoemde boetebedrag aan de hoge kant. Gaarne zouden zij hieromtrent nader het oordeel der Regering vernemen.

Vastgesteld 29 november 1960.

VAN HULST
DIEPENHORST
GIELEN (*voorzitter*)
SCHERMERHORN
SCHOUWENAAR-FRANSEN.